САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУЂУН ХАЂЫЛАТА

ХАЂЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 13 (8458), 2000 СЫЛ, ОЛУННЬУ 3 КҮНЭ. ЧЭППИЭР. СЫАНАТА—1 СОЛК. 10 ХАРЧЫ.

Тохсуннуу 27—28 күннэригэр биһиги улууспутугар Саха Республикатын Президенэ М. Е. Николаев «Саха Республиката XXI үйэ бастакы чиэннэригэр сайдыытын суола» диэн стратегическай көрүүлэрин ыытыннэрэр-биллэрэр бириигэдэ нэһилиэктэргэ барыаларыгар, улууе кинигэр икки сиргэ нэһилиэннэрин кытары көрүстэ. Бу нүөмэргэ онтон биллиһиннэрэбит.

ЧУРАПЧЫ

Тохсуннуу 28 күнүгэр «Айыллаах» Сыныалан кинигэр элбэх ыйытыы мунньуна. Кинилэрэнэ Саха Республикатын Правительствотын Председателин солбуйаччы М. В. Мучин салайаччылаах бөлөх көрүстэ, ыйытыыларга эннигэттэтилэр.

Көрсүһүүнү салайан ыытыы улууе баһылыгын бастакы солбуйаччы П. Н. МИФКИН тылы бастакынан баһылык А. А. ШАДРИНГА биэрдэ. Алексей Алексеевич улууе аппыт сыллааҕы үлэтин-хамнаһын туһунан информацияланта, иннинэ соруктарбытыгар кэспиттэр ааттарын үөскэтиигэ үлэни-хамнаһы ыытарга көрүллүбүт үс атын улууһтарга бориллибиттэрэ кыратын ыйда уонна эбии үбү туруорсарга этии киллэрдэ.

М. В. Мучин: «Ахсынныыга Правительство үлэлиттэрэ нэһилиэннэрин кытта көрсүһүүлэриттэн тыаһыырчанан этиилэр ыытыллыыллар, шаадалаахтара бу үлэҕэ учуоттаныллар, биллиэн кинэрэ ыйыллыахтара»,—диэбитэ кэнники ордук үөрдэр, бэйэбит дойдубут кэлэҥэски дьыалаҕа бэйиарсымыа тус бэйэбитин кытыннара, тылбытын-өстүүн, саналбытын иэтэ, өлөрү учуоттуу сатаабыннара демократия, бэйэ дойдутун гражданнарын ыытыктаабын кэстүүтүнэн буолар. Биһиги Президент бу үлэтин ыытыһарга, ол туһа тэнсэтэргэ толору бэлэмнээх этиибит диэн баҕаны ааҕыбыт буолуоҕа, өскотун дьиэ-чахчы шаадалааҕынан ааҕар буоллахха, «Знание» общество бу үлэҕэ ыытыан, нэһилиэннэ ортотугар итиннэ тирэҕирэн дойду бүттүүнүн өлөрөр кыттыы шаадалааҕар ойуу-сананы үөрүгүннэрэн сөп эт.

М. СИДОРОВА.

ХАТЫЛЫ

Хатылыгааҕы Культура дьиэтигэр ыытыллыбыт көрсүһүүгэ РНА Сибиирдээҕи отделениетын физическэй-техническэй проблемаларга холбоһуктаах институтун директора Владимир Петрович Ларионов, СГУ студенниэрин профсоюзнай комитетын председателэ Гаврил Григорьевич Собакин кыттыыны ылылар. Кинилэри кытары «Знание» обществоттан улуустаабы общество тэриллэтин сэбиэдиссэйэ Мария Андреевна Герасимова сылдьыста.

Көрсүһүүнү олохтоох дьаһалта баһылыга У. Н. Атласова салайан ыытта. Конкретнай боппуруостарга ыйытыы уонна эппит, бэчэдэлэйдин бэрэдэгинэн барда. Олохтоохтор элүүнү-уутун бырахтарыыны тургэтэтэргэ, ыраах эмиэ улуустары газтаабынтан үлэлиэхтэргэ, тыа сирин оҕолорун үөрэхтэриигэ харчынан үлүһүйүүнү бэрэдэктиргэ, баабынай, чаабынай хаһаайыстыбалар тутталларыгар анаан кыра техникалары дэлэтэргэ, эмтэбинэ тупсаарга этиилэр. Президент Саха Республикатын XXI үйэҕэ сайдыытын суолун норуот дьүүлүгэр таһаарбытын биһириилэрин, олоххо киллэриигэ үлэлиэхтэргэ бэлэмнэрин биллэрдилэр.

М. ГЕРАСИМОВА.

БОЛТОНГО

Болтонго орто оскуолатыгар буолбут көрсүһүүгэ СР айылҕа харыстабылытар министрин бастакы солбуйаччы Валентин Иванович Архипов, СР Гуманитарнай чинчийиилэргэ институтун научнай сотрудника Илья Гавриильевич Макаров сыыстыылар. Кинилэри сэргэ «Республика бүттүүнү» хаһыат ыытаччыта П. П. Алексеев, улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начаальника К. Ф. Оконешников, айылҕа харыстабылын комитетын председателэ В. М. Монастырев кыттыыны ылылар.

И. Г. МАКАРОВ кинигэҕэ кирбит Саха сирин кэлэҥэ[illegible] сайдыытын суолларын биллиннэрбитин, К. Ф. ОКОНЕШНИКОВ [illegible] социальнай-экономическай туругун көнсөбүтүн кэнниттэн—саная атастаһыыта—кэпсэтии буолла. Бастакынан тыа эйэҕэ Г. Г. ВИНОКУРОВ дьиэни-уоту итиннэ сылдьата түүмэн элбэх нас ороскуоттанарын, итини аччатар ньымалтан электричествонан сылытыыта кирэр наадатын, хамнас ыраастаһыыта наһаа улаханын көнөрөрү туруоруста. Чечиҥэ буолла турар сэрии үйүүр кутталлаҕын, сабыдыала Россия олохтоохторун барыларын таарыйарынан, түргэнник быһаарылыах дьаһалларын ылан тохтотор наадатын эттэ. В. Н. ИГНАТЬЕВ, Ю. П. КСЕНОФОНТОВ саханы ахсаан оттүнэн элбэтэргэ оҕуҕо бириилэр ресобиены үрдэтэргэ, нүө быраабын көнүскүүр, элбэх оҕолоох ыаллары ойуур сокуоннары таһаарарга этиилэр. В. П. ПОПОВ чэбдик олоҕу пропагандалыыр общественнай тэриллэлэргэ материальнай көмөнү олохтуур, республикаҕа кэнэн кэлэр дьону хонтуруоллуурга иммиграционнай сулуустаны тэриллэр наадатын бэлиэтээта. Н. Н. ИГНАТЬЕВ Чурапчы улууһуттан сэрии кэмигэр хоту көһөрүллүүгэ сылдьыбыттарга чэчэтиилэри, комөлөрү оҥоруу боппуруоһун умнууга хаалларбакка хонтуруоллуурга, З. Е. ЕГОРОВ илин энэрэ газтаабынтан үлэни ыытарга, Н. Я. МЕСТНИКОВ, Г. Г. ЛЕБЕДЕВ Чуораайытта алааһын ортотугар аһар үрдүк күүрүүлээх линия аварийнай туруктаҕын уларытарга этиилэр.

Эрдэттэн биллэрин баарын үрдүнэн, көрсүһүүгэ 20-чэ эрэ киһи кэлбитэ, бириэмэ ыытыма кэпсэппиттэри даҕаны, истээччилэри даҕаны астыннарбата. Үгүстэр үөһэ ахтыллыбыт үлэ баарын, хаһыаттарга бэчэтэммитин, кинигэ таһаарыллыбытын бу көрсүһүүгэ кэлэн саҥа биллилэр. Оҕо иһин ыйыталаһыыга, кэпсэтиигэ сахаан мас тоҕо тиэллэбэтэҕэ, бинтиилэн ыаллар оҕолоро үлэлэбэккэ олороллоро, о. д. а. күннэри, нэһилиэк иннин быһаарыллар боппуруостар кытта таарыммыылар.

А. СЛЕПЦОВ.

САҤА ҮЙЭҒЭ ХАРДЫЫЛЫЫР СУОЛЛАРБЫТ ХАННЫКТАРЫЙ?

тохтээто. Салгыы тылы ылбыт М. В. МУЧИН Президент бу үлэтэ туох сыаллаах-соруктаах, туохха тирэҕирэн сурулаабутун, сүрүн-сүрүн өрүттэрин сырдатта уонна маннык көрсүһүүлэр нэһилиэннэ саналаах биллэргэ эрэ туһуланалларын, ханнык да анал уурахтарынан кими да модьуйбаттарын, эбэҥнэстэхэбэттэрин этте.

Бу үлэ туһунан республика үрдүнү эргимтэтигэр далаһыннаах, мөккүөрдээх кэпсэтиилэр бара туралларын ааҕаччы билэр буолуохтаах. Сүрүн оппонентынан «Саҥа Саха сирэ» хамсаабын лидерэ Ф. С. Тузусов буолбута кими да соҕуннята буолуо. Кинилэр дириҥ хорутуулаах мөккүөрдэрин көнөрү ааҕаччы сыаналыыра уустук. Быстахтык ыллахха, авторы иластатствоҕа буруйдуулар. М. Е. Николаев Саха сирин сайдыыларын хайысхаларын торумнуурдар Казахстан Президенэ Назарбаев толкуйун оҥкулуннан, ону үтүгүннэрэн сурүйбут үһү. Ол үлэлэри тэҥнии тутан бөдөҥкө таһаардылар. Хаһан эрэ саха народнай поэта И. Гоголев Э. Межелайтис айымныытын үгүгүннэриигэ күтүрдөбүттэрин курдук. Ол уус-уран айымныы эҥэ, оттон бу норуот, дойду сайдыытын төрүннэйиэ. Мин саньахпар, норуоттар сайдыылара алтыһар, үөчү буолар өрүттэрдээх буоллахтарына, үчүгэйдик үтүгүннэхтиннэ да туох куһаҕаннаах, омсолоох буолуоҕун сатаан саналбыным. Тыл этээччилэр итинник мөккүөрдэргэ саналарын эппэтилэр, хас биирдии киһи бэйэтигэр чугас, саная эргимтэтэ оҥостор проблемаларын таарыйдылар.

Г. Ф. ЕГОРОВ кинигэни сахалыы тылбаастаабын маалтаҕын холобурдаан туран кэрпитикэлээтэ. Үлэни нууччалыы, сахалыы тылларынан аахыматтар ити итэҕэйи болыҥтын кэрбүттэрэ буолуо. Салгыы Гаврил Фомич үлэ «Социальнай политика» диэн салаатыгар этиллэр демографическай политикаҕа тохтоото. 1988 сылы кытта тэҥнэтэхха, аппыт сылга оҕо төрөөһүнэ 1,5 төгүлүнэн аҕыйаабытын; ол онкутар өлүү ахсаана үрдэбитин этэн туран, саханы эйбэтин боппуруостарыгар болҕомтону туһаайда. Норуот кэпсэскитигэр быһаччы сыһыаннаах арыгылааһын проблематын быһаарыыга: «Арыгыны маҕаһыыннарга 3 чаастан эрэ кэлэн атыылатыахха, оччоҕо бу дьаллыкка ылларыы, кини охсуута да лаппа аччыаҕа»,—диэтэ.

А. А. СИВЦЕВ эмиэ бу салаҕа пенсия, хамнас алын кэмэйин улаатыннарыыга болҕомтону туһаайда. Гимназия директорын научнай-экспериментнэр үлэҕэ солбуйаччы С. В. ТОБОХОВ Президент ситимнэрэ киллэриллибит гимназия үлэтин биллиннэрдэ, М. Е. Николаев бу үлэтин биһириилэрин биллэрдэ. М. И. БЕЛЫХ этиитин Улуу Кыайыы 55 сылын туолуутун кытта сибэкэстээтэ. Ийэ дойду иэҥэлин көмүскэспиттэр ааттарын үйэтитиигэ үлэни-хамнаһы ыытарга көрүллүбүт үс атын улуустарга бориллибиттэҕэр кыратын ыйда уонна эбии үбү туруорсарга этии киллэрдэ.

М. В. Мучин: «Ахсынныыга Правительство үлэлиттэрэ нэһилиэннэрин кытта көрсүһүүлэриттэн тыаһыырчанан этиилэр ыытыллыыллар, шаадалаахтара бу үлэҕэ учуоттаныллар, биллиэн кинэрэ ыйыллыахтара»,—диэбитэ кэнники ордук үөрдэр, бэйэбит дойдубут кэлэҥэски дьыалаҕа бэйиарсымыа тус бэйэбитин кытыннара, тылбытын-өстүүн, саналбытын иэтэ, өлөрү учуоттуу сатаабыннара демократия, бэйэ дойдутун гражданнарын ыытыктаабын кэстүүтүнэн буолар. Биһиги Президент бу үлэтин ыытыһарга, ол туһа тэнсэтэргэ толору бэлэмнээх этиибит диэн баҕаны ааҕыбыт буолуоҕа, өскотун дьиэ-чахчы шаадалааҕынан ааҕар буоллахха, «Знание» общество бу үлэҕэ ыытыан, нэһилиэннэ ортотугар итиннэ тирэҕирэн дойду бүттүүнүн өлөрөр кыттыы шаадалааҕар ойуу-сананы үөрүгүннэрэн сөп эт.

М. СИДОРОВА.

РОССИЙСКАЙ ФЕДЕРАЦИЯ ФЕДЕРАЛЬНАЙ МУННЬАҔЫН ФЕДЕРАЦИЯТЫН СЭБИЭТИН ЧИЛИЭННЭРИН САХА РЕСПУБЛИКАТЫН ГОСУДАРСТВЕННАЙ МУННЬАҔАР (ИЛ ТҮМЭГИНЭ) САЙАБЫЛЫАННЬАЛАРА

Олохтоох бэйэни салайыныы олоҕу көрөр системата государственнай былаас структурата бөдөрсүөр диэри сүһүөҕэр турара уустук. Бу сүгэн политическай суолталаах сорук. Ити соругу быһаарбакка эрэ государственнай былаас институттара саҥа үлэлиллэригэр суоттанарга табыллыбыт.

Российскай Федерация уонна Саха Республикатын Конституцияларынан, «Российскай Федерацияҕа олохтоох бэйэни салайыныы уонсай принциптэрин туһунан Российскай Федерация субъектарын сокуону таһаарар (бөрөстэбиитэллэах), ситэриллэах органнарын тэрийии уонсай принциптэрин туһунан» федеральнай сокуоннарынан Саха Республикатын уонна Российскай Федерация государственнай былаһын органнарын икки ардыларыгар туохха кэпсэтэрэ, боломуочуйалара тыырсыы туһунан 1995 сыл бэс ыйын 29 күнүгэр тахсыбыт уонна Саха Республикатын Государственнай Муниьаҕын (Ил Түмэн) Бэрэстэбиитэлэрин палататынан 1996 сыл тохсуннууга ратификацияламмыт Дуогабарынан салайтаран, олохтоох бэйэни салайыныыга гражданнар Конституцияннан көрүллүбүт бырааптарын хаамчыйыыга республика гражданнарын кинилэригэр государственнай былаас үрдүкү органнарын толору эппиэтинэстээх буолуулларын ойдоон, республика былаһын олохтоох органнарыгар чугастааҕы кэмнэ буолуохтаах быыбардарынан сибэкэстэн правовой быһыыга-майтыта тахсыбыт сочно ойдомот түгэн тахсыбытын болҕомтоҕо ылан туран, республика Конституциятыгар (Сүрүн Сокуонугар) олохтоох бэйэни салайыныы правовой торуттарын бигэргэтиигэ финансовай, экономическай бырааб, муниципальнай сирдэр тустарынан уо. д. а. сүрүннүүр Сокуоннары ыытыыга бэрт түргэнник уларытыллаары киллэриэ наадатын учуоттаан, Саха Республикатын Государственнай Муниьаҕар (Ил Түмэгинэ) маннык этии шыллаҕын наадалааҕынан ааҕабыт:

1. 2000 сыл бэс ыйыгар диэри Саха Республикатын Конституциятыгар (Сүрүн Сокуонугар) «Саха Республикатыгар государственнай былаас уонна олохтоох бэйэни салайыныы олохтоох органнара» диэн хос сааһа баһыыраннаҕаларыгар уларытыылары ыылларгэ, олохтоох бэйэни салайыныы органнарын үлэлэрин хаамчыйар СР сокуоннарын ылыннарга.

2. Улуустарга, республикаҕа бас бааннар хоораттарга бэйэни салайыныы олохтоох органнарыгар ыыбарыы 2000 сыл бэс ыйыгар ыытарга.

Сокуонунан олохтоомут бэрэдэк быһыытынан, Саха Республикатын государственнай былааһын олохтоох органнарын боломуочуйаларын болдьоҕун ыһатарга.

Российскай Федерация Федеральнай Муниьаҕын Федерациятын Сэбиэтин чилиэнэ—
Саха Республикатын Президенэ М. НИКОЛАЕВ.

Российскай Федерация Федеральнай Муниьаҕын Федерациятын Сэбиэтин чилиэнэ—
Саха Республикатын Государственнай Муниьаҕын (Ил Түмэн) Бэрэстэбиитэлэрин палататын председателэ П. СОЛОМОВ.

РЕФОРМА СЫТЫҺЫ МУННУКТАРА

ТЫА СИРЭ УОННА РЫНОК

1. РЫНОК ЫРААХТАЛАҢЫТА—ТАБААР

Тыа сирэ олохтоох рынокка киирэ охсуохтаах туйунан сокуон бэлэм сурулунна, дьиэбэт үтүмэн олохтоно. Кэлиэру кунньа ыччаттар тэлэбиэтиттэн эн да барылларыбат. Радио, телевидение, хаһыат ыччаттары. Биллэрдиин-биллэтиини бука барыа тыа киинэ сирэй-харах аныыы, сороҕор кэтэҥ-эмиэ оҥоруу быаастаах сүбэ-аама бэрэ. Суоҕар сокуос тыалаах-остоох дьайыыны-дьарыыны дэ ыыгыыта сох.,

Рынокка киирии тиэ да уустук курдуксуо ыыкы, биир суол аҕыс чуолкай. Оны ким барыта дэбигис өйдүүр. Рынок баҕанар буолбатах эрэдэр, ыйуулаах эттиэх, онно киирии биллиэ—табаар. Табаары атылаабыт, абатар атылаҕаабыт рынок диэки аҕыннаҕыта. Рынокка иҥэтэр тойон—куростэбиэ (конкуренция). Ол аата, ким чэпчэки сыанаалаах, үчүгэй хаачыстыбалаах табаардаах- ол кунньуур. Сөрбах да сокуостабаары реклама хомотуоран бэтэрээхтэ сөп.

Дьэ, эгэнэ кэлэн тыа сирин табаары опороочуута мунньах отолла түһэр. Кини оскорор табааран ыксэ—эт, үүт, хортуоскуй, обуруот аҕа. бурдук, балык. туулаах. Тоҕо онкутуй? Тоҕо, уолобур, сахалартан үүнэн үүгэ ыйыы ыстык, тоастыр, тимиртэн оҥоҥтэн табаары опороо рынокка киирэ олгубакка, ханата суох туруору хаанан сылдьаллар? Сүрэҕэ суоттарыттан, мунгуталларыттан, полголторуттан дуо? Толкуйдаан ыгыт эрэ.

Саха сирин тэрут олохтоох онуктарын үтэс оҥостубут ханаалэ-хаанастара бүгүн дааҥна ыыах сүөйу, сылгы, таба ыстыта, бухтаанын, балыктаанын... Онон ыҥыйан ыыкаастыыллар. бүтэн онкуту ардыыах сыл ыыгыр ороскуоттаннокка дуу, тутуулла дуу кэлиэ охсор ыыллыыбыт. Атыылык. этэхха, кэлэр да үйэҕэ сахалар сылгыс тардан сиргэлэйэр .ыыхтаах түөлбэлэрэ тыа сирэ буолуоҕа.

Итиэннэ ыыт сүрүн тумулуун опоробуо: тыа сирэ рынокка сүрүннэлэн (бу тыаны болдьоҥоҕо ылыы) үөлэрдэн-үөлэрэ үтэс оҥоҥолуубут ханаалаах-хамаанда ыаҕа эрэ дьэрэ ардыы оҥостон эрэ киирэр ыыахтаах. Оҥ аата, сахалар, эбэлэрэ, эбэлэтэр уо. д. а. рынокка киирэр биллэттэрэ—эт, үүт, сир аҕа. туулаах, балык...

Оттон итиэннэ оҥоруу хоту сирэ оларр ороскуоттаах. Онор ыччаттарын государство хомотуоран чэпчэтиэхэ эрэ тэрут олохтоох онуктары рынокка ыгырыы—бу нуох ылбыт политика. Тоҕо? Чэ, хоолбуор, «Сайсары» рынокка ыыдыхха, Маҥа аҥах этэн ыыгыгын эрэй 35-тэн солк. туттарар буоллуттар Оттон -эн ороскуоттуг, чэпчэтэн этэхха. 60 солк. тахсаллар. Кэнгдэй ночоот буолбат дуо? Хайдах эккин 35-тэн атыылаллыыный? Оттон государство дотация телеэны, полуоккуо ыыйаллар, чэпчэтиллэх кредит биэрэн виэн 35 солк. нэмэлэстүн. Оччоҕо эн «Сайсарыгар» эккин 40-туу солк. да туттарыахтыҥ сөп. Обиэтин атыыга урутаан барар (конкурентоспособный) буолан түһэр

Аны туран, улэ-хамаанда барыстаах буолар. Оччотугар ыччаттаргаҥ, улэ оторуутуна үрдүүр, табаарын байҕа турар сиэнэта чэпчэр, ороскуоккун да аччатарта дьэдьуйдаҕын. Ол аҕыс барыыны ханыыр, сиэнэт-оҕоон, оловуус-дьаҥдаан хомотуоран барар, Онуу биэрэ государство тиэ босхо хаартыыр биэриэхтээҕин диэн ыгыы-уурдуу ааҕардаах ыыгыгы ыруу ааҕыа түһэн кэлэр. Өссө: аҕыыа бэлэмнэ маатырсоллиэтэ—диэн буолуо.

Хоту сир усулуобуйатыгар тыа хаанаастыбатын тайаан олох ороскуоттаах оҥоҥуулаах сиэ ааҕар курдуга. Уйуулаа ыччаттар суоллаах, барыы-барыта ыарахаттык тиэллэн кэлэр, сирэн биологическай кинэ диэн. Итэ тыйыс ааҕыллыыллыт, ким, буруйбут аатырдаҕай? Оҥоҥ государство хомотуоран туоллаах, Бу ким булгуччулаах ааҕа. Мишэ өссө этиэр: «Тыа хаанаастыбата оҥоҥук ыччоттоох буолаҕына, атыыныан дьиэлэктэрэ обэ!»—диэн. Ол-моҥы ырыыллыыра, кинэҥнэрэ үөнэрэ эйбэх ыччаттар ыаҕа суох. Сиэнэта этэхха, онно ааҕыы кэн да кэҥэнэт. .. Сахалар этэллэриэн, бэҕэр сир бадаа, хаҥар сир кэмэ үүтүгэр кубулуйан, тыа оҥоҥтоох үксэ кэнэлэн хотоҥно сэнэлиэхэ. Торут оҥоҥтоох онуктар дьонноруо үгэстэри этиэнэ бэлэмнэ-кайсыта үгэнэллэр.

2. РЫНОК ЫНЫТЫК АБААҢЫТА

Дьэ, итиэннэ быыыттаа-мойыттаа хаидах биэлиэныахха? Онуо-онуо туо-туоҕа суолуоҕа сайдаа чэпчэтиини оҥорорго дьулуйар эбит. Ол иҥэн этэн эрдэхтэрэ: онуо-онуо диэнэллэрэ чыччаалыгар туо-туоҕа аартыгынан дэбиэр диэн. Ол да ыйыы кэнэ аҥнах буус-бүтүннүү үөттэн-үөлэрэ цивилизацияҕа дьулуйан эрдэҕэ ..

Аҥай олоҥстэрэнэн тэриллэр хаан, Онорор оларр бүгүн хайдах үөрэттэрэбит? Суолбутун оҥоҥтукууга. электроэнергиябытын тоҕолуныыга тэҥэ үп-харчы тэҥ буоларый? Цивилизация дартыыттан туоҕабыт ыччаттар ааҕыы ыраах сандыылаах ыччаттар ыыстан кэбиэлэрэ. Итэ ыыт тэлэн буолбатах, Оҥоҥуулаах тэлэрдэ эттэ. Кырдьыга да, онуо... Чэ, бэ, аҥаа рынокпытыгар тэнэнуоҕут. Рынокка киирэр биилэлэн—табаар дастэбит. Баҕанар табаар буолбатах, чэпчэки табаар. Оччоҕо эрэ рынок биилэлэн-атыылын үрдүгэр түһэрэн ыыта. Дьэ, онуо хайдах чэпчэтэбит?

Үөрэх этэриэн, табаары оторуоччу дьаҕытын. барыыны ыаҥнэ атыылыыр (бэлэрэ) бородуукуоннаны бэйэҕэ турар ыыкыгыттан быыччы түтулуттаах. Маныаха ол, суоллуоран, материальнай проскуоттор пэмэйдэрэттэн эрэ тутуулуттаах курдук (Ол техникэлэр, уматыккар, электроэлектрэлэр, суоҕуо аҕыыыар, тутуулар матыырыдаалыгар этэллэр проскуоттуг. Онтуукан сыанта ыарахтар-ыарыны эйэр. Хоноҕуо, 1997 сылтаахха, 1990 сылы кытта тэҥнэтэхха, уматыны тутуу Саха сирэтэр, тоннатыгар онтахха (физическай көрүнэй), тыа хаанаастыбатыгар үс бүк ааҕыллыыбыт, оттон ол урдунэн бородуукуоннаа бэйэҕэ турар сиэнэтэтэр ылар ирэнэ (удельный вес) хүөрт тэҥэ эрэ ыыйбат курдук улэлэбут. «Абаанныбыт», дьэ. эмиэ бүгэн сытар Ол аҕаабыт аата онуктуу—«приоритет цель» диэн, «эсо одинокий» диэн дааҕаабыттаах.

Итиччэтэрэ тыа сирин табаара оторуоччуга хаанык суолуулаах кэрдэтүгүй? Абаҕыы кинтэр ыыйаллаттан материальнай ороскуоттуг ыччаттар аатыыр барар. Ол аҕа, туугуй? Техниканы туттубат буолан сатыыр, электроэнергиэттэн аккастаарга хүөллэр. улэхэт тутуулаа сатаанат, уоҕурпуулу, уотурбаны атылаасат Онуу барыыны бэйэтин хаартыы хүүҥнэнэ сэлбүйэн муннаанар. Быйаан. улэтэн хүүҥнэ кэлбүйэн муннаанар. Ыыкаа, рынокка алдьаан бэлэхтэнэ эрэ үөрүүнэн сыаннаҕа атыылыыр...

Бу сыыҥа политика солуоа. Табаарыгыын чэпчэтиэ атыылыыра государстаа хайдах кэмэлдьэтэ сөп бүлү? Онуоха өйтөн була сатыыр да табыгастаах суох. Хаҥа бэрэр государстоҕа тутуулар экономическай мохаҥнаатар баалларр. Итэ теоритэтэн дьэ-сарэ ыыгыгы суоннаа-да сарэйэн биэлэр. Түөкэн эйдэҕэ ыыгыгыгыгыгы. Дьиэлэрэ, бородуукуоннаны оторуочулартан биир кэлэн тыа хаанаастыбатын түөкэннэ эрэ тиэлиэхэ баарр. Барыы түөкэннэртэн эрэ буолбатах, толобуурартан (остаҕаленна, сборы) эмиэ биэхолоҥнан турар чэ, хоноҕуо, оларбут үөкүтэн-хаартыыстан 15-20%-ынан государстаарга биэриэҕэ, абатар түөкэнэр сиэнэр обуруту түөкэнэ тэлүүгүн-онон бүтэр. Мишэ Гаврилович бэйэтэ быыбаарар. Олоҥ атыыт хотугу субъектэрэ ыыстан кэлэ-тиэнэ онуок сокуон бэрэлэн оторон Гаврилович кэлэ-хорэр сорун турар.

3. ЭҢЭЭРИКЭЭТИГИЭН ҮӨНЭЭ АРЫЫТА

Итэ ааҕа тыа сирэтэр түөкэнэ чэпчэтэн. ыраатыыа мэнэ эйэ дьыала буолбатах. Тыа хаанаастыбатын табаара оторуоччуга 1999 сылга хаарыыс түөкэннэрэ босхолоноҕуой? Социальнай фондаларга тиэрэ босхолоноҕуой? Сохоноҕуой (подоходный налог). эбэлэбүрэн уонна дохуокна (подоходный налог). эбэлэ-ыйбыт стоимость (НДС), сирэн (земельный налог) ыйыыс стоимость (НДС), сирэн (земельный налог) этиэнэ атыыга (налог с продаж) түөкэннэрэ ураты барылларыттан босхолоон-турар. Оҥу сирэ-уу, эт, балык аатын оҥоҥуллубут табаарларга этиэнэ түөкэннэрэ. 1999 сылга түөкэн ыыгыгыгын түөкэнэ сохоноҕуо хортуоскуйу, обуруот аҕа. бурдугу, түүлэбэ ыты түөкэнэн эмиэ босхолоноҕуубут Баанньай хаанаастыбата НДС-ка түөкэнэ толобат. Табаара оторуоччулар талыыр түөкэннэрэ Федерация паспаарэ, онон республика бэйэтин сохоноҕуо ураатан кэбиэр кэнэ суох НДС-тан ыыгыр хаартыа 80%-ыттан ордуга Федерация босхолоноҕор бэрэр Ыыаҥ сыаны, ороҥ республикаҕа хаалар оттуттан босхолоноҕуо сөп эбэта дуу?

Дьэ, итиэннэ уонна эмиэ ыыт этиэм: Россия хотугу регионнарыгар бэйэ кэлэ тыа хаанаастыбатын түөкэннэ (родной сельскохозяйственный налог) кэлэриэх баара диэн. Ол да буоллар, дохуокна уонна сохоно түөкэннэн босхолуур табыллыыбат хуудук Ким сорутуоннаныыр тэриллэлэр бэйэ кэлэ государственнай сатыыларга уоскуу ыыгыгы диэн эрдэҕэстэх соҕотуоннаа ыыгыгыгыгы, дьэ, сарбах.

Хонтуруолла суох соҕотуоннаннар бэйэлэ бэрэстэбиэлэ, сыыйдыы отчуот хүүдуоҥуонна быыыгыгыгыгы. Хоноҕуо, бэйэ кэлэ 5 кэлэ ыраатыы туттарар. Дьиэлэ бэйэ—оттуо тоттуоҥ ыалаа бэрэр, ол оҥоҥуор туттуонан туттарбыт курдук доҥуоҥнаа оҥоҥуллар. Бу туоллаҕэр тутуоччы да, туттарыаччы да ыыгыгы бэрэлэтэх хаалаллар. Аны бу 5 кэлэ ыраатыы ыыгыгы-ыыгыгыгыгы дуу, дьиэлэрэ дуу, кулуоннаа ыыгыгыгыгы ыыгыгыгыгы этиэ-туттараллар. Итиэннэ Бэйбэрэнэ эмиэхэлэ ыыгыгыгыгы 5 кэлэ ыраатыы бүгүн ыыгыгыгыгы аҕатыгыгыгыгыгыгыгы сөп Кэлэтэнэлэнэ ыыгыгыгыгы хаалаллар бэрэр эмиэ табыгастаах суох. Бу рынок механизма буолбатах. Государство бэйэ үөхэрэлэрэ быыгыгыгыгыгы, табааларын бородуукуоннаа ыыгыгыгыгы дьэдьуйдаах. Бэрэрэ эмиэ табыгастаах суох. Бу рынок механизма буолбатах. Государство бэйэ үөхэрэлэрэ быыгыгыгыгыгы, табааларын бородуукуоннаа ыыгыгыгыгы дьэдьуйдаах. Бэрэрэ эмиэ табыгастаах суох. Бу рынок механизма буолбатах. Государство бэйэ

Ф. ОХЛОПКОВ,
Ил Түмэн депутата.

● УЛУУ КЫАНЫЫ 55 СЫЛЫН КӨРСӨ

СҮГҮРҮЙЭ, ЫТЫКТЫЫ АХТЫАҢЫН

Гаврил Дмитриевич Тарабукин 78 саастаах сэриэ ветерана. Кини ветеран аатын Кыаҕын 50 сылыгар ылбыта. Хоту хаһоруулуу ыытыллаана. Кэбэйэлэ 1943 сылдаахха тиэйбиттэрэ. Иэдэс аҕата онно хорутуйан өлбүттэрэ. Эдьэбэ ыра оҥотуулуу эмиэ аччыктаан, ыалдьан иэн сиэттэн бэрбиттэрэ. Күүстэрэ сэрэнэттэн эргэлэбэтэҕэ. Убайыт «бурдуку ыгыастаан сиэтэ» диэн хаайыыга ыыспыттара, ытыгэтэн острафной батальоонтан хоторон сэриэнэ утаарыллыыбыта. Онон эрилэтэхтэрэ дуо, мэлдьибэтэ...

Сүгүрбэтэттэн эрэ тахсан эрэр Хабырыыс уол кэн сиригэр суос-соҕотох турда хаалыыта. Балыгга уолаан сыгыттаҕына, Кэбэйэ рыбтрейын тойона Алексей кэлэн: «Уоныттар, таах сылдьыныс, байыаннай хамыыһыйтэҕэ кэлдиэн, бронятэ ылан кэбиэҥ»,—диэбиэт. Кинилэр үөнүлэр этэ. Константин Афанасьевич Захаров, Петр Капитонович Шиваскэ уонна Хабырыыс. Аны сэриэтэхха, сэриэнэ-бэрдьиэнэр диэн соруйан ороҕуотка туһаарыллыыбыт сылгыларыны толорторуу эйэт эбит. Олу кэрдьыгыттаан кэлэн дьэн буоллаг биэрбиттэр. Дойдуну, фронту баалыгыран хаамчыйа диэн барбыт аатыах дьон хаалоллардан онтуттар сэриэнэ утаарыллыыбыттара эбэк эбит. Сэриэтэттэн Дьокуускайга хоторуоллорутар 280 нийиэннэн үүстэрэ тутуоччулар эбит... Дьокуускай мэнэтэ сылгы тутуттуттар ыыталлыыр. Граф биэрэгиттэн хас да жэлэхэтэттэн 75 аты хомуйан I Хомустаахха алаастыттар. онтон бороҥуоккаа кутуустаан Иркутскай диэки утаарбыттар. Гаврил Дмитриевичы бэйэтэ бэлэрэ эстэрэй оҥорбуттар. Атын болехтэрэ Дьуон Дьаҥылы, Иван Еремеевич Сивцев, Мэйтэрэй Илларионов этэн баллаан үөн.

Усть-Кулаа чаҥнас таастаах, хортуустаах, үтүмэн

суох диэн тиэйэн тоҥон өлө сылыыттара. Спецтаҥас бэриэх буолан барда мэлдьиттэр. Сытыыньаатыра бирт диэн фронтка ыыгыгыгыгы хаалларгаан кэбиэнэттэр. Кырдьаҕас, ыарыьах дьон оҥотуулар Хой аҥнас, эдэр, доруобай кэбэ, хабыллан хаалан хаалбыт. Өссө туус заводуттар мас эрбэччэ буолбуттар. Дорентордаа оҥуо үчүгэй үлэйиттэр диэн хаарыйыыс бэриэн бэриэн ыыдыа сылдьыбыт. 1954 сыл ыыс ыйыгар дьэ Усть-Кутаан Мольте ставиэнэҕэ ыыдыыбыттар. Мас уунна дьиэбурдаах уонна кэбиэн, ол ньиэгэр Хабырыыс. кэлэн дьэхи ыыгыыттар. «Сэриэ ыруна бэрэ турар, ким туохха ыытыахтарай?»—диэн ыуна-тэнэ истэхтэрэ, Улаҥ-Уолаа ааҕыыттар. Сэҥуруу диэки бэрэ совхозка аҕалаа земляникаа бэрэнэ оторторбуттар. Онно хаартаа эрэ 300 кэбиэн, хилоололлары уонна молхоололлары, ыаллаттэрэ ол земляникаларга олордон эрэ уонна биллэбэт ыыгыр сэриэнэ оҥордуулаабут хортуолуйуу хостоонуттар. Гаврил Дмитриевич кунньаҕа хаалан аҕаас туттар тэриллэ (остуол, оторпос, ыйыт-хомуос) оторуоччу буолбут. Дьэбурдаах, ааҕыы кыайыгас-хотуттас буолан, бэриэ сиэдэрэ дьэдьэ ыытыыллар эбит. Ити үчүн бүппүтүн хаҥаа Иркутскайга аҕалаан эстүүкүлэ ааҕаллар мас эрбэччэлэрэ оҥоҥоттар. Сэриэ бүппүтүн, Германия ньиэйэрбэт суруйуу маҥна остибиттэр.

—1945 сыл сэйэҥнэрэ Чита оттугар 74-с разъезка хайаа ташаска буолар тааһы хостоонуттара. Ол сэрэнэттахыгыла, дьэдьэн сэриэнэ бүппүт үөн диэн буолла Дьэ, уорут-кутуу бэрэтэ. Күүҥ 5 тэҥ бэлиэнэй дьэдьэн салаататтан аҕалаан мас эрбэччэлэрэ ыытыллар, бэйэтэ онно хирабыл буолуубут,—диэн кэнэнэр эчэтэҥэ кэмэрэнэ Гаврил Дмитриевич. —Мин дьэдьэннэрэ эйэҥнэнэр буолуоларым буолуп, ыыхэ уусэйдик сыҥнаннаҕар этиэр. Оттон ыуучаллартан сурулаах ыуттаннаалар, сурааҥ-бутаҥнар баттаатахтара.

Гаврил Дмитриевич эн кунньа аҕаас дьиэлэрэ корсэн, уойбэтэх-тэйбэтэх сэриэнэ сылдьан, кастаах тэлэрэ эриллэн, 1946 сыл сэйэҥнэр дойдуттан эргиллибит. Карелиянан Тиэйэ олохтуйбутэ. Түөрт бастыы оҥоо маҥна күн сэриэн хорбуттара. Корпуса ыыгыгыгыгы эрэ, 42 сэйэҥнэр, олбута. Сотто оҥотуп кытары аҕаардан хорбыт аҥа Гаврил Дмитриевич оҥолоруу бэйэтэ дьэтэ-хоруйдан ыыгыгыгыгы хара отортоотэ. 25 сэриэнэнэ, биир хос сэриэнэтэ. Белиэнэ кыра пыҥыгар оларр. Суруйаан эмиэтэн, аҕаастаах буолан, ыыгыгыгыгы тэлэрэ сэмэнэнэ ыыгыгыгыгы тэхэыбат, онон таҥаҥнэ уонна немолоеноп буолуу диэр. Ол да буоллар, диэн эйэр сэйэҥнэ тухары дьэрэк оҥоотубут ураатаан ыыгыгыгыгы бэр. Дьэтэ эмиэ ол уларан биэрэр. Мас-от биэр буоллаҥына, уйэнэр дьаҥаах. Эдэр-саах арааҥна оҥолоруулар барылларыгар дьиэлэрэ-уоттарын тутан, дьиэ мэнэлэй—ыстаабы, олохтоох, остуолу. оҥо оҥотуу барыгын оторон-сэтэрэн биэрбиттэ. Ыгыыгыгыгы

(Бүүтүүтэ 4 стр. ааҕ).

РЕФОРМА СЫТЫНЫ МУНЭҮКТАРА

ТЫА СИРЭ УОННА РЫНОК

1. РЫНОК ЫРААХТААБЫТА—ТАБААР

Тыа сирэ олохтоох рынокка киирэ охсуохтааҕына туйуная сокуоҥ бола сурулуннэ, дьаһах үтүмэн олохтоно. Кэнэҥэру күннэтэ ыйыллар тыа-ис итгүлэн эта да барылларыгар. Радио, телевидение, хаһыат ыстыычалары. Биллиэхэ-билбэтэхэ буоа бары тыа хаһыатын сирэй-хараҕ аныгы. сорудуор кэпсээтэх олохтуу биллэстэах сүбэ-ама, биир. Суоллар соҕус тыалаах-остоох дьаһайыы-дьарыгыгы да ыгыгыта суох...

Рынокка киирии тэбэ да үүстүк курдуҥуо ыйыы, биир суол аньыс чуолкай. Оҥу ким барыта дьаһанас ойдуур. Рынок биһиэр буолбатах эрээри, обуулаах эттиэхэ. ньиэ киирии бихигэ—табаар. Табаары атылаарыы абатэр атылаһаары рынок диэки эйэҥэстиэ. Рынокка мунуу тойон—куростойон (конкуренция). Ол аата. ким чэпчэк сыанаах, үчүгэй хаачыстыбалаах табаардаах—ол жыиҥнуур. Саарбах да соҕус табаары рекламаа кэмэтиэнэ батарыахха сөп.

Дьэ, маанаа кэлэн тыа сирин табаары өтөрөөччүтүн мунньах атыылла түбүр. Кими өтөрөр табаарын үксэ-эт, үүт, хортуоскуй, оҕуруот ыһа, бурдук, болык. түүлаах. Тоҕо онтугуй? Тоҕо. хаһыыр, сахалыгын үтүмэн үчүк ыаҥна мистиэ, таастаа, тимиртэн эгэлгэн табаары өтөрөн рынокка киирэ өтөсүбүккэ, уолта суох туруору хаамса сылдьыллардай? Сүрэҕэ суолтаҕыттан, эмоциятыттан, мөкчөлөрүттэн дуо? Толкуйдаан көрүү эрэ.

Саха сирин тэрүт олохтоох омуктарын үгэс өтөстубут улэхэрэ-хамаастара бүтүн дьаҥны ыыах сүөкү, сылгы, таба иитиитэ, булчуттаан, балыктаабыт... Онон күнэйэн аччаатаннаран. бүтүн онуу аҕыйах сыл ыйтар промышленнаяка дуу, тутуулаа дуу кэлиэ эҥэр кыаллыбат. Атыыны. эттэхэ, кэлэр да үйэҕэ сахалар сылгы тэрдэн сиргэлэнэр цыганнаах гуулбалаарга тыа сиро буолуоҕа.

Итиннэ мин сүрүн тумуктүн өтөробун: тыа сиро рынокка сүрүннэнэр (бу тыыны болҕоотөрү мэнэ) үйэлэртэн-үйэлэргэ үгэс өтөстубут улэтин-хамаабын ньаҕа эрдэ диэрэ эргиэ өтөстөн эрэ киирэр кыахтаах. Ол аата, сахалар, обуоннар, эбэҥкилэр уо д. а. рынокка киирэр бэлэттэрэ - от, үүт, сир ыһа, түүлэлэ. Бахыс...

Оттон ыгыллар өтөрүү хоту сиргэ ыһаҕа эрэскуоттаах. Олор ыгыллаллара, государство жэлэтүгэн чэпчэтэлэ эрэ тэрүт охохтоох омуктары рынокка тахтарыы—бу күүх ааҕыы политика. Тоҕо? Чэ, хомойбут. «Сайсарыы» рынокка мэнэхха. Мэнэ ыыах этиэ кинэтин ааҕ 35-тыс солк. туттарар буолахтыыр. Оттон эн эрэскуоттуу, чэпчэтэн эттэхэ, 60 солк. төлөнөстэ. Кайдаҕ ньиэмэт буолбат дуо? Хайдах эккин 35-тыс атыылыахпыный? Оттон государство дотацияны төлөөн, эмоциянан аҕыйатан, чэпчэтиэхэ кредит биэрэн эрдэ 35 солк. кэмэлэстүн. Оттоҕо эн «Сайсарыгар» эккин 30-туу солк. да туттарыахпын сөп. Жэнэтэн эмиэ урутаан барар (конкуренттэспэтэй) буолан түбэр.

Аны туруо, улэх-хаамаах бэрэстэах буолар. Оттоҕутар ньаҕастаҕаанан, үчэн отторуумтуота үрдүүр, табаарын бэйэҕэ турар сыаната төлөнөр, эрэскуоннуу да эччатарга аҥаарыыдыан. Ол аҕыан барыыны хаанныр, саҥаан-оноон, оҕоҕуот-дьаһаҕыт кэмнүгүнэн баран. Оҥу баара государство торо бөҕө харчыны биэриэхтээҕин диэн ыгыы-түрүү ыгардаах ыгыгыгы ерүү оҥуна түһэн ыыр. Эсэ: «Эмэ бэлэнгэ маатырдаттиннэ»—диэн буоллуо.

Хоту сир уоруоҕуйдыгыттар тыа хаһаайыстыбатыгар табаары оҥох эрэскуоттаахтык ыгыллыыр сыа ойдыыр курдуга. Ыгыллыа ыгыллар өтөсөн, бириэмэ-бириэмэ ыгыллаллыгы тэлгэн кэлэр, сирэй биологическай ньыма дьоҕуоҕа.. Итэ тыыны: ойоҕоҕоҕоҕоҕ, ойо, бурдуйбут ыгыллаҕаҕай? Оонньо государство кэмэлэйэх туоҕаах. Бу кэмэ бэлэтэччэлэх ньаҕа. Ыаннаа эсэо этэллэр: «Тыа хаһаайыстыбата оннуук ньоҕоттоох буоллаҕына, ыгыллыыр дьаҥнаннаах обэлэ!»—диэн. Ол аҕыанаа кырыылыыргэ. комуйуоҥ үлэлэрэ эмиэ ньаҕа ыгыллар ыаҥа суох. Сымнаата эттэхэ, онно өйдөөн ким да хүүнэх... Сахалар этэллэриниэ, бэйэ сир бэҕэ, ньаҕа сир ньаҕа ыгыллыыр, тыа олохтоох ыгыллар ньаҕ

Сүгүрүйэ, ытыктыы ахтыаҕыҥ

(Бүтүүтэ. Иннин 2 стр. көр).

дьоҕус оҥу бөҕө дьэнэ эдэлээх. Кини барыта 34 сыл устата хаһаайыстууттан дьаһыйтаах сылдьыбыта. 1948 сылааҕыттан республиканнаа туспа Чурапчыттан ааҥ бастаан аҕыс ыстатыа ыҥыйбыт. Даниил Иванович: «Чурапчыттан бу дьон бастаан бириистэх мэхэтэ тиэнэ буолла. Оҥоҥ ыстыат, тустарыгар быраҕыллыа, 50 сиэскэр да диэри туоста сырыт, диэн үрдүктүк сыаналаммыттыр, ааҕаабыттыр охох үчүгэйдик саныыр. Оҥоҥ улууһун, ыаҥнааҕы ыстыаны 52 сиэҥнэр диэри тустубут. Оччоҕоҕор саха туспа прар Н. Захаров, В. Скрябкин, Н. Шипицын, П. Степанов, М. Сивцевтэн уо. д. о. кинилэр хытары ыстыр-сиэн-туруттуубан үрдээн-сайдан, үрдүк чыпчаллаарга тиийэ үүммүттэрэ.

Таҥыттан кэрдохха Гаврил Дмитриевич бөлүгүн да дорообай, чиргэл көрүнээх. Нуолайа эрчимнээх, олоҕу-дьаһаҕы ыаҥаран ойдүүрэ, барытыгар бэйэтэ туос сиэмэлээҕэ 80-чаастаах одуоҕор диэтэлэ кайдыы сохтоох. Он бааһынай иэйиэн-аҕаан, ыалдьыт хаһаарга саас ыраах ыстаҕын ааҕы хаана барыай? Кыа, йыы 55 сылыгар бу туруктуран тиийдэрбиит диэн баҕалаах Республикаҕа тэбэнньэччэтэн эрэ тахса сылын ветерана хаалла диэллэр. Оҥоҥ 300-чэскилэрэ туоҕаай дьыаҥа-уоҥа тиэхэ илиитэр дэлэр. Таабытынан буоллар, кыйынны тымныыга ыаайан таҥыардыа тахсыбат дьоҥҥо туоллоттах, итэҕэй дьиҥэ тиэхэн биэр ыыт хомуйан олорон бу орто дойдуттан аттаанар баа сиэнэ барыларыгар да баар буолуоҕа.

Бэйиэрэ да ойуйаан ыйэр ветерааннарбытын олохторун тиҥэх сылларыгар сэргэлэннэрик, сымнаҕастык олордон аттаарар буоллар, тоҕо эрэ бэрт эта.

Е. СЛЕПЦОВА, Мэтэйдэй.

ЭДЭР ЫЧЧАТ ҮНКҮҮТҮН ҮЛУУСТААҔЫ КОНКУРСУН БАЛАЬЫАННЫБАТА

Саха норуотун баай фольклоруу, үнкүүтүн сайыннарар, уоҥ олоҕу пропагандыалыыр уонна ыччаты үнкүү эйгэтигэр кардар сыалтан улуустаабы культура уонна ыччат управлениелэрин, Хаптаргыныгы КЭК ыччат түмүүгэ кутун тутар 10 хүүгэр ЭДЭР ЫЧЧАТ ҮНКҮҮТҮН КОНКУРСУН ыыталлаллар.

Конкурска барыы нэйилиэктэртэн 18—30 саастаах ыччат үнкүүтүн коллективтэрэ ыкырыллыллар. Кытаччылар ахсаннарга 6 ыаратаан үөн (барыта кыыс, барыта уол буоллун сөп) 3 үнкүүнү бэлэмнии ыаллаллар. Айыннарын уонна остарын ороскуотун иэдэйиитэ ыытар кэйиилэк дьаһалтата үйэнар.

ИРДЭНИЛЛЭР НУОМЭРДЭР: гала үнкүүтэ (21-с үйэ үнкүүтэ), аанны үнкүү, сольнай үнкүү эбэтэр дуэт.

СЫАНАЛААҺЫНТА КОРУЛЛЭР: айымны уустуран таҥыма, музыкаран кэрэтэлэ, толоруу хаастарыстыбата уонна туруоруу ирдэтиэ (оршуннаахтыыба).

Конкурска кытаччылар сайаапкаҕытын иэдэйэ тутар 1 күүтүгэр дэриэ культура, ыччат управлениелэрэ эбэтэр Дьаркаанаҕа КЭК-ка түһэриэт.

ХОС БЫЫЛАРЫНЫ: хос бирдэмэк коллектив 300 солк. уустуос толкуйдаах. Конкурс буолар сирэ: Дьаркаанаҕа КЭК.

Тэрийэр бөлөх.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Уһаайбалаах 8 х 8 м дьиэлэ, 4 х 4 м салгаабыннаах 6 х 5 м сарайдаах, баанньыттаах, хотонноох, булуустаах, иккэ сарайдаах, тиэлэҥнэх.

Чуораанна гимназиа, начальнай оскуола, детсад бааллар.

Чурапчы сэл. Западнай уул. 30 №-тэр эбэтэр 21-248 телефонтан билэсэргэтиэхтэр.

АРХИВКА ИНФОРМАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЭТА КЭМЭРЭ

ДЬОНУУСКАЯ СР Правительствотын кэнсээ Архив сулуусатын тоскомитета тереноахынай комиссиэтэрэ булан информация биир кэмнэх систэмэ уонна автоматизациялаанынан тарифтаах турунна. Компьютердэр СР Национальнай архивыгар, сэлэ архивтарга уонна улэйиттэр бэлэмнэлэрэ дьонуоннарыгар республикатаабы иннэлэрэ турунуоллуохтара.

Национальнай архив директорыгын солбуйааччы Инна Юргенова эйэлэспэрбитинэн, бу сайдааныы улаханнык кэмэлдьиэх. Аны кэлэр эдэтэр архив программаларын онгоруллуохтара, быстах туспа систэмэлэр тэриллиэхтэрэ, дьиэнэйдэр бааллара хомуллуоха, сэдэх документтэри сыыпаралаах лазер-дискэлэргэ суруйуу хаачыллыана.

СНА.

Эҕэрдэлиибит!

Чурапчы саҥаныаҥнытыгар олорор нүөлү, ийэбытын, таптаппах эйэбитин, тыыл, үлэ ветерана, хоту нэйиэрэлээх кытыылаҕыа ПРИЩОШАПКИНА Николай Григорьевичы 75 сааһын толоруоҥ туолбуккунан иккитэн, истиэннэн эҕэрдэлиибит!

Үлэни эрэ тутан, ыарахаттыы үлүйэн, олохтоох тэрдьыыгыгынан, үлэҕэ-дьулуурдуунан холобур оҥостор күүдү кэнэбитигэр биэриэхпит диэн ыаҥ-кэҥ ыарыыны ааҕан суолтаар бигэтэн ыстанньэрбиккэр дьаһалбытын биилэрэбит, ыытаппах дорообуйаны, сүбэ-ама биэрэн, аҕарах сыыһыаннаах аргыстаппыт оҕолорун, сиэннэрин ортотугар дьылгыоттук олорорго баҕарабыт.

Оҕолорун бары Прищошапкиннар, Аннитовтар, Афанасьевтар.

x x x

Уһаастабыллаах Елдокия Васильевна ТОЛСТОУХОВА!

Эйэтин. Саха Республикатын порообуйатын хорыстабылын туйгунун, 22 сыл устата тэрилгэбит улуунун дьиэнэ-уйэ холбоотун Чурапчы саҥаныаҥнытыгар участоктаах терапевт-ыарыы, үйэ-эгэрдэах убаастабыллаах ийэбит, истиэннэн эҕэрдэлиибит!

Эн сэмэй олоҕун, үтүө үлэн ааҕа-сорҕо мактаныыны туоҕуран. Кырдьаҕы, ыаллаары билэ-билэ, дьиэнигэ-дьиэхха ыытарбакка, ыруу уоҕо-кэтэ сыыт, үйэтин-уйун үйэлэн,

Улуустаабы инки баанньа администрацийата, профкома, поликлиника коллектива.

ПРОДАЕТСЯ

Мягкая мебель (рассрочка) разных расцветок. Цена—6100 руб. Предоплата—5800 руб.

Обращаться по тел. 21-001.

Күлүү ыйэбит, Герой-ийэ, тыыл, үлэ ветерана, эйэбит, истиэ ийэхэбит. Хоптоҕо нэйилиэктэн олохтоох

ПОСЕЛЬСКАЯ Марфа Дмитриевна

олунньу 1 күүгэр 79 сааһыгар күн сирэйэ бэрбитэ. ыарыгынан курутуйан туран, ийэлэхтэриттэн, уоллаанньахтыттан, ыаллаан дьиэнэ-уйэ ыытыллыбыт.

Кэргэна, оҕолоро, кэнниттэрэ, нүөлүттэрэ, сиэннэрэ, ийэлэхтэрэ.

Кутурдаанньарын тиэрэллэр:

—Тыыл, үлэ ветерана. Герой-ийэ Поселская Марфа Дмитриевна олбутүнэн кэргэннэр, оҕолор, үлэ ветераныгар Поселскай Семен Никонентьевичка. оҕолоругар, сиэннэригэр Ольга, Александра, Валентина. Лидия Поселскаялар уонна кинилэр оҕолоро.

—Таптаппах ийэтэ Поселская Марфа Дмитриевна олбутүнэн урукку коллегаларыгар—ыаллаабыай ыраҥынан үлэлэбит Иванова Татьяна Семеновнаа улуустаабы сиэрдэлдиэрэ эмиссия коллектива.

—Күлүү ийэтэ Поселская Марфа Дмитриевна олбутүнэн Поселскай Никонентий Семеновичка—иккэ туспа тренерыгар Чурапчытаабы физическай культура уонна спорт институтун, Д. П. Коркин аатынан орто спортивнай оскуола коллективтара.

—Күлүү ийэтэ Поселская Марфа Дмитриевна олбутүнэн байаларын үлэйиттэригэр Поселскай Семен Семеновичка Агро-БТС коллектива.

—Таптаппах ийэтэ Поселская Марфа Дмитриевна олбутүнэн күлүүтүк сиэнэр кутуттэригэр Иван Семеновичка, кэргэннэр Семен Никонентьевич Поселскайдарга, бөкпүт торообуттэригэр, сиэннэригэр Хелахсыттан, Чурапчыттан эйэлэхтэрэ Сааннаар.

—Таптаппах ийэтэ Поселская Марфа Дмитриевна олбутүнэн бөкпүт уоранньыт табаарыстарыгар, Д. П. Коркин аатынан Чурапчытаабы интернат-оскуола туспаҕа тренерыгар Поселскай Никонентий Семеновичка, иэйиэхтэригэр Ирина Никифоровнаҕа, оҕолоругар 1977 сылааҕыттан Дорог орто оскуолатын үөрэнэн бүтүрбүттэр.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

1997 сылааҕы, үчүгэй турутаах УАЗ (сүхэтинэ) автомашинаны.

Эбэтэр 1994-сылтан бастаан оҥоһуллубут үчүгэй туттаах УАЗ-ка эбэтэрэ атастаһыыбыт.

26-538 (Хадаарыс) тел. биэсэрэтиэхтэр.

Күлүү кэргэнэ, ийэбит, эйэбит, тыыл, үлэ ветерана, хоту нэйиэрэлээх кытыылаҕыа, Чурапчы саҥаныаҥнытыгар олохтоох

МОНАСТЫРЕВ Константин Иванович

олунньу 1 күүгэр 75 сааһыгар үйэн ыарахан ыарыыттан ааҕыллан. дьиэлэнэ-куруутуйан туран, ийэлэхтэриттэн, таабаларыттан, бөлөр дьонуттан ыытыллыбыт.

Кэргэна, оҕолоро, сиэннэрэ, нүөлүө, кэнниттэ, ыаллара, ыаллаара.

Кутурдаанньарын тиэрэллэр:

—Күлүү доҕотторо, биирдэ үлэлэбит кэнниттэрэ Монастырев Константин Иванович олбутүнэн кэргэннэр, оҕолоругар, ыаллаларыгар, бырааттарыгар, нүөлүүгэр, кэнниттэриттэн, ыаллаарыгар Чурапчытаан Колин Василий Степанович. Иннокентий Иван Иванович. Местников Валентин Дмитриевич

Д. П. Коркин аатынан Чурапчытаабы спортивнай интернат-оскуола уоҕутаатыгар Мария Егоровна, Николай Николаевич Урвинцевтэргэ таптаппах оҕолоро

АННАМАРИНА

ыарыхан ыарыыттан олбутүнэн дорообо кутурдаанньарын тиэрэллэр:

—Күлүү оҕолоро Аннамаринна олбутүнэн Мария Егоровна, Николай Николаевич Урвинцевтэргэ Чурапчы сопромыстын управлениетэ.

—Күлүү оҕолоро Аннамаринна олбутүнэн Мария Егоровна, Николай Николаевич Урвинцевтэргэ Чурапчытаабы спортивнай интернат-оскуола, физическай культура уонна спорт институтун коллективтара

—Таптыыр оҕолоро Аннамаринна олбутүнэн Улуустаабы культура управлениетэ. Чурапчытаабы национальнай театр коллектива.

—Таптыыр оҕолоро Аннамаринна олбутүнэн күлүү доҕотторугар Мария Иванова, Николай Николаевич Урвинцевтэргэ ыаллара Старостиннар. Хитылаевтар. Дьячковскайдар. Сысолятиннар, Матвеевтар, Литвинцевтар.

Тыыл, үлэ ветерана, Монидиайа бөһүөлэгин олохтоох

ЕГОРОВА Аграфена Гавриловна

олбутүнэн дорообо кутурдаанньарын тиэрэллэр:

—Кыргыттаах-гомоҕоннай тутуу, тыыл, үлэ ветерана Егорова Аграфена Гавриловна олбутүнэн кэргэннэр Илья Варламович Дьяконовка, оҕолоругар, сиэннэригэр Бөлүүгэ кэнниттэриттэн дьиэлэтэр, ветераннарын сэйиэх, тыыл хаһаайыстыбатын производственнай кооператыгын.

—Егорова Аграфена Гавриловна олбутүнэн кэргэннэр Илья Варламович Дьяконовка, оҕолоругар, сиэннэригэр Чурапчытаан Шоколадтар, Потаповтар, Дьяконовтар.

—Кэргэннэр кутуттэриттэн Дьяконов Илья Варламовичка, оҕолоругар, сиэннэригэр Чурапчытаан бырааттара А. Г. Егоров, ыаллара, Хатылыттан Михеевтар, Одуулуунтан Тарасовтар дьиэ кэргэттэрэ.

—Күлүү ийэтэ Егорова Аграфена Гавриловна олбутүнэн Дьяконов Семен Иванович уонна кини дьиэ кэргэннэр «Абрикос» ХОТ коллектива.

—Егорова Аграфена Гавриловна олбутүнэн кэргэннэр Ильяҕа, биирдэ торообуттэригэр, кэнниттэриттэн Елизаветаҕа, оҕолоругар Хатылыттан Михеевтар дьиэ кэргэттэрэ.

—Эдэлиийэриттэн бөлүгүлэригэр Лидия, кутуттэриттэн Миша Дьяконовтарга, кинилэр оҕолоругар, бары ыаллаларыгар күлүү хотуна. ыаллара. ааҕаллара Егорова Аграфена Гавриловна олбутүнэн Дьяконовскайдар, Чурапчытаан Алексеевтар.

Редактор Г. Г. ПОПОВ

НАШ АДРЕС: 678700, г. Чурапча, ул. Кирова 21 кв. ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-208.

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса, Правительство Республики (Саха Якутия). Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты 56907

Чурапчинская улусная типография. Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат».

ЗАКАЗ № 13. Подписано в печать: 02. 02. 2000 г. Тираж 2269.

Автор суруттар ойоҕор саҥа редакция көмөлөспөттөр молдьуо сөп түбэйэр буолбаттар. Суруйа ыытыллар хаачыллар кырдьыгыстыларыгар редакция автор туһугар бэйиэт суруйар.